

PĚTILÍSTEK + GRAFICKÝ ORGANIZÉR

Metodika obecná

Časový odhad

Lekce – 40 minut

Sebehodnocení – 5 minut

Forma aktivity

Skupinová práce

Cílová dovednost

Vyhledání informací zpracování z textu

Pomůcky

Papíry formátu A2 pro každou skupinu, nakopírované texty

Použité metody a strategie

Pětílístek a grafické organizéry; určování důležitých informací, usuzování, shrnování

Úroveň

Začátečník až expert

Struktura lekce

Evokace

Lekci začněte s metodou pětílístku, která je založena na evokaci klíčových slov vztahujících se k tématu na základě individuální zkušenosti každého žáka. Žákům rozdejte šablony pětílístku nebo jim pětílístek načrtněte či promítněte na tabuli, aby si jej žáci mohli překreslit do sešitů. Poté jim sdělte téma hodiny, které si zapíší na první řádek pětílístku, a postupně s nimi procházejte další jednotlivé řádky, přičemž každý žák vytváří svůj originální pětílístek. Ty pak mohou hotové žáci sdílet ve dvojicích a případně sdílet i celá třída společně: žáci mohou doporučovat povedené pětílístky svých spolužáků a s jejich souhlasem je předčítat. Vy jejich práce nehodnotěte a nekomentujte, při aktivitě nejde o faktickou správnost, ale o probuzení zájmu žáka o téma, vyvolání známých informací k tématu a motivaci.

Uvědomění si významu

Následuje práce s textem. Pro zpracování informací z textu pro žáky předem připravte grafický organizér, kterým jim usnadníte orientaci v textu a díky němuž můžete pozornost žáků zaměřit na ty informace, které s ohledem na váš záměr považujete za klíčové.

PĚTILÍSTEK + GRAFICKÝ ORGANIZÉR

Grafický organizér můžete načrtnout na tabuli, promítnout nebo jej žákům rozdějte na nakopírovaných listech. Podobu grafického organizéru můžete připravit v odstupňovaných variantách pro žáky rozdílné úrovně čtenářských dovedností, nebo naopak můžete různým úrovním přizpůsobit náročnost textu (obsah, rozsah, slovní zásobu).

Text čte každý samostatně a již během čtení do grafického organizéru postupně doplňuje informace. Poté žáci ve dvojicích sdílí své grafické organizéry a doplňují si navzájem informace, které se dozvěděli od spolužáka a sami nezapsali.

Reflexe

Závěrečné shrnutí může proběhnout opakovaným pětilístkem. Vyzvěte žáky, aby nyní ve dvojicích vytvořili nový pětilístek, který bude tentokrát obsahovat klíčové informace, které se dozvěděli z textu.

Sebehodnocení

Na závěr hodiny ponechte žákům prostor pro sebe/hodnocení. Sebe/hodnocení může provádět žák samostatně nebo dle možností žáci navzájem. Role učitele spočívá ve stanovení kritérií hodnocení – na co se má žák při sebe/hodnocení zaměřit, a ve vysvětlení rozdílů mezi jednotlivými úrovněmi zvládnutí. Kritéria můžete mít připravená ve formě sebe/hodnotící tabulky, nebo je můžete klást žákům ve formě otázek, aby mohli reflektovat proběhnuvší aktivitu nebo například konkrétní výstup – tabulku, obrázek, graf apod.

Popis jednotlivých metod

Pětilístek

Tuto aktivitu může učitel zařadit při evokaci (uvedení do tématu), ale i ve fázi reflexe (zhodnocení aktivity na konci). Jedná se o shrnutí toho, co žáci vědí, co je napadá a co se dozvěděli z textu. Pětilístek je založen na zaznamenávání hesel (klíčových slov) o tématu.

Postup je následující:

- ❖ Popiš, shrň, co si představuješ pod konkrétním tématem (souvisejícím s danou knihou či lekcí).
- ❖ 1. řádek – Jedním slovem vyjádři téma, které popisujeme (podstatné jméno).
- ❖ 2. řádek – Dvěma slovy napiš vlastnosti tématu (přídavná jména).
- ❖ 3. řádek – Třemi slovy zaznamenej děj, co téma dělá, co se s ním děje (slovesa).
- ❖ 4. řádek – Čtyřmi slovy shrň to podstatné o tématu.
- ❖ 5. řádek – Jedním slovem proved' shrnutí tématu (většinou synonymem).

PĚTILÍSTEK + GRAFICKÝ ORGANIZÉR

Šablona pětilístku

Jednoslovný název tématu

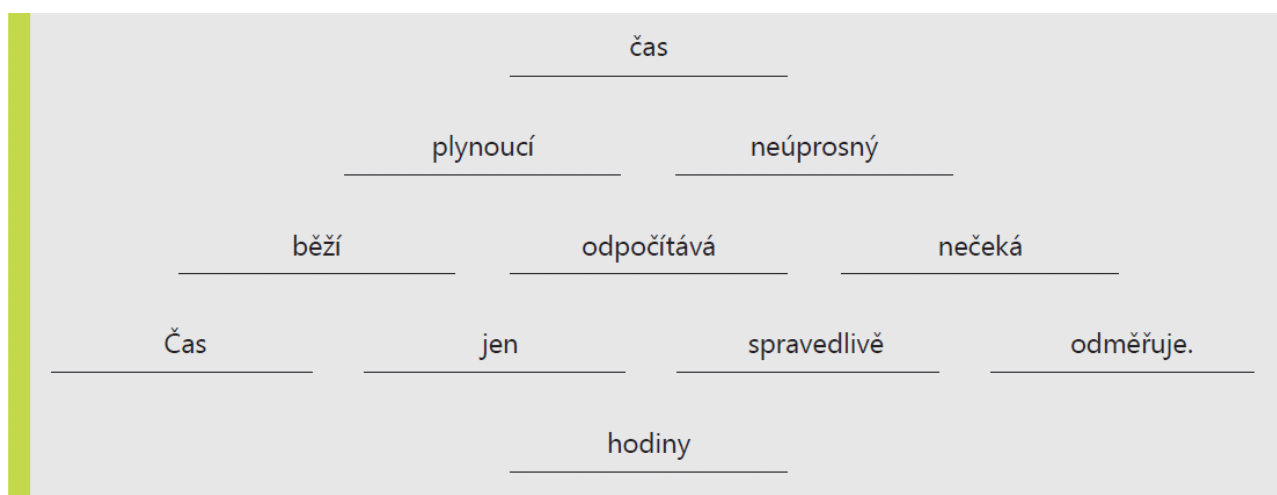
Dvě slova o tom, jaké téma je

Tři slova popisující, co téma dělá

Věta právě o čtyřech slovech vystihující to podstatné o tématu

Jednoslovný opis tématu (synonymum, metafora, přirovnání)

Jak může pětilístek vypadat:

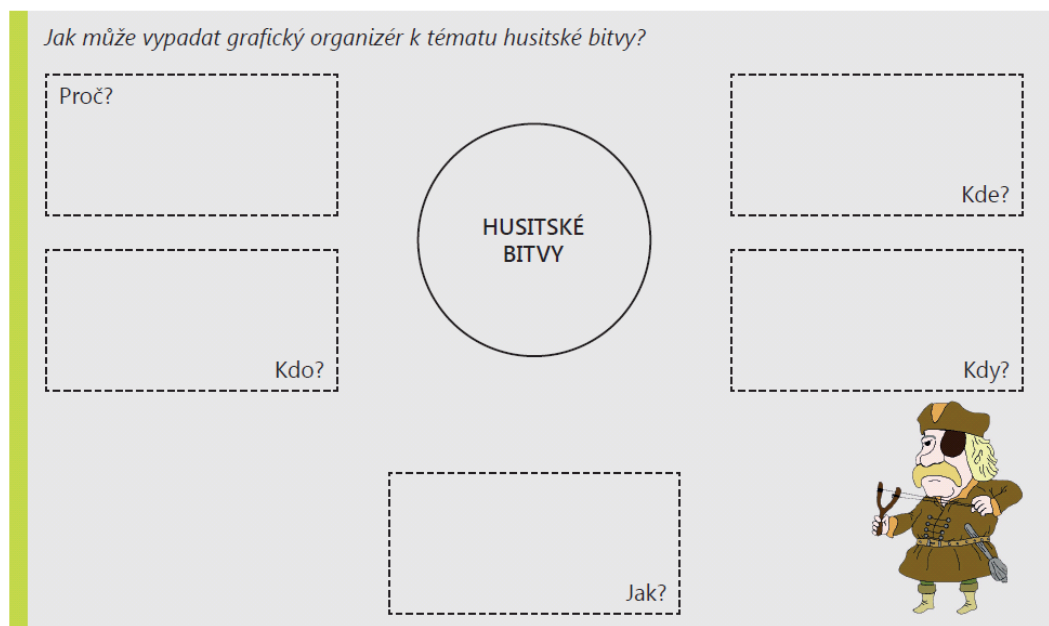

Grafické organizéry

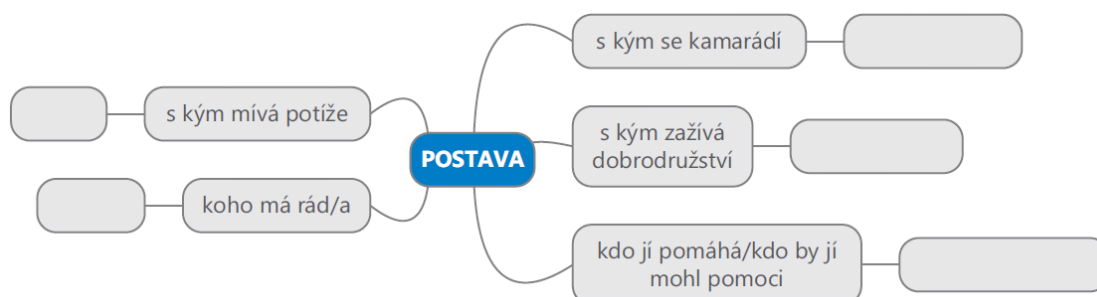
Grafické organizéry pomáhají žákům zaznamenávat četbu, jsou pro ně atraktivní; učitel může využívat jednotné nebo nechat žáky vymýšlet vlastní. Poskytují žákům oporu při vzájemném sdílení a pomáhají jim vlastními slovy formulovat zápis a podstatné informace z textu. K jejich vytváření slouží například zdarma dostupný nástroj www.canva.com.

PĚTILÍSTEK + GRAFICKÝ ORGANIZÉR

Ukázka grafického organizéru pro naučný text

Ukázka grafického organizéru pro práci s knihou

Metodiky na svetgramotnosti.cz, které pracují s metodou Pětilístek

[Mimino](#) (Průzkumník, vhodná pro český jazyk na základní škole), [Ostrov v Ptačí ulici](#) (Průzkumník, vhodná pro český jazyk na základní škole), [Když se báseň stane písní](#) (Specialista, vhodná pro dějepis, český jazyk nebo základy společenských věd na základní a střední škole)

Metodiky na svetgramotnosti.cz, které pracují s grafickými organizéry

[Starověká Indie](#) (Průzkumník, vhodná dějepis na základní škole), [Desková tektonika](#) (Specialista, vhodná zeměpis na základní škole), [Lidé, práce, firmy](#) (Profík, vhodná pro odborné předměty na střední škole)

Zdroj:

Metoda pětilístek: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/petilistek>